

Over echtscheiding en onreinheid

Deuteronomium 24:1-4

Vraag:

Waarom leidde echtscheiding tot een probleem van 'onreinheid' voor de eerste echtgenoot, en tot zonde over het Beloofde Land dat de Here aan de Israëlieten had geschonken volgens Deuteronomium 24:1-4? En waardoor werd de weggezonden vrouw nu eigenlijk 'verontreinigd' (vs. 4)? Gebeurde dit door de eerste of door de tweede echtscheiding?

Antwoord:

In de eerste plaats denk ik niet dat de genoemde kwestie van onreinheid in Deuteronomium 24, waarbij een tweede huwelijk met de oorspronkelijke echtgenoot een gruwel was in Gods oog, zonder meer ook voor onze bedeling geldt. De vraag is of deze vrouw reeds tijdens haar eerste huwelijk 'verontreinigd' was. De aanduidingen van de aanleiding tot echtscheiding variëren in de diverse vertalingen van 'iets schandelijks' (SV), via 'iets onbehoorlijks' (NBG '51 en Willebrord), tot 'om een of andere reden' (NBV). Iets schandelijks zou kunnen duiden op zonde of bedrog van de kant van de vrouw, maar bij 'iets onbehoorlijks' hoeft dat helemaal niet het geval te zijn. Misschien ging het om een of ander lichamelijk gebrek dat voor haar geen probleem vormde, maar voor haar man wel.

Het valt op dat in vers 4 door de NBV en de Willibrordvertaling de woorden 'voor hem', dus onrein geworden voor de eerste echtgenoot, ter verklaring zijn ingevoegd. De Naardense Bijbel spreekt in vers 1 over 'iets naakts'. Deze woorden duiden niet op zonde of bedrog bij haar, wat inderdaad een verontreiniging zou betekenen, maar op een lichamelijke zaak die zichtbaar werd toen hij haar naaktheid mocht zien. Dan ging het dus niet om een geestelijke eigenschap van de vrouw, die de man eventueel tegenviel. Mogelijk had ze een kwetsuur die een belemmering vormde voor het huwelijksleven. In de scholen van de Joodse rabbi's werd dit begrip 'iets onbehoorlijks' of 'iets schandelijks' erg ruim opgevat (vgl. Matt. 19:3). Dezelfde uitdrukking komt ook voor in Deuteronomium 23:14, waar het gaat om de noodzaak van de reinheid van de legerplaats.

In het licht hiervan kom ik tot de gedachte dat de vrouw tijdens haar eerste huwelijk niet 'onrein' was, maar dit voor haar eerste man wel werd nadat zij gemeenschap had gehad met de tweede man. Er wordt in deze verzen ook niet over gesproken of er later nog een derde man zou kunnen zijn. Maar die zou dan verkeren in de positie van de tweede man, en niet die van de eerste man. Ik denk dus dat de ingevoegde woorden 'voor hem' nog niet zo vreemd zijn. Het antwoord is dan (tenzij er nog andere argumenten zijn) dat de verontreiniging slechts ontstond voor de *eerste* man, en dat de vrouw voor God niet onrein behoefde te zijn, maar slechts voor degene die haar had weggezonden. Onreinheid van de Israëlieten zelf bezoedelde ook het erfdeel dat God aan het volk had geschonken (vs. 4b). De zonde heeft *altijd* consequenties voor onze omgeving, dat geldt ook voor ons als christenen. Maar deze verzen kunnen typologisch niet worden toegepast op de relatie van de Gemeente met Christus, want de hemelse Bruidegom zal de band met haar nooit verbreken!

De vraag kan natuurlijk rijzen of deze tweede man de vrouw wel had *mogen* nemen, in het licht van het op de scheppingsorde gebaseerde voorschrift van de Heer Jezus in Matteüs 5:32: 'Wie de verstotene (degene die dus een scheidbrief heeft) huwt, pleegt overspel'. Maar die regel werd onder het oude verbond niet nageleefd. Dit punt is wel van belang voor de vraag hoe de christelijke gemeente over een echtscheidingskwesitie moet oordelen. In de tijd van Ezra en Nehemia moesten de vreemde vrouwen worden weggezonden, terwijl in onze bedeling geldt dat de kinderen geheiligd zijn door de gelovige partner. Volgens 1 Korintiërs 7 heeft de christen niet de plicht de ongelovige heen te zenden, maar als deze daarin bewilligt, juist bij hem of haar te blijven wonen. Als de ongelovige weg *wil* gaan, dan is er geen dwang om hem bij de gelovige te laten blijven. Maar het 'niet gebonden' zijn van de christen houdt niet automatisch in dat de gelovige vrij is met een ander te trouwen, tenzij de uitzondering van Matteüs 19:9 toepasbaar is.

Het beginsel in Deuteronomium laat ook zien dat men niet altijd moet proberen de zaken terug te draaien. Stel dat in de oorlog iemand hertrouwd was met een ander, wegens vermissing van de partner, maar de vermiste komt terug, dan moet er geen echtscheiding van de tweede partner en een hertrouw met de eerste worden geforceerd. Na hertrouw van de partner staat de eventueel berouwvolle, terugkomende partij voor een voldongen feit. Dat is in onze bedeling niet anders. Onder de wet ging het v erder, want ook nadat beiden weer vrij waren, was hertrouw af te wijzen (Deut. 24:2-4). Dat is onder de genade niet zo.

Elk geval van scheiding is weer anders, maar bepaalde goddelijke beginselen blijven van kracht en kunnen niet elke keer anders worden toegepast, omdat het toevallig gaat om mensen die wij goed kennen. Berouw hebben over een echtscheiding, en mededelingen over een eventueel herstel, zonder dat de betrokkene aanstalten maakt om terug te keren naar de nog ‘beschikbare’ verlaten partner, spreken elkaar tegen.

De vraag die onder de gelovigen meestal leeft, is of iemand die in een ongeordende huwelijkssituatie verkeert, wel toegelaten kan worden tot de avondmaalsviering – zodat er sprake kan zijn van ‘administratief herstel’. Er zijn helaas ongeordende situaties die voortduren zolang alle betrokkenen in leven zijn. Is het uitspreken van spijt daarover door de betrokken partijen dan voldoende om de betrokkenen als hersteld te zien? Innerlijk misschien wel, maar uiterlijk is het niet acceptabel.

Als iemand bijvoorbeeld bekeerd is van de zonde van alcoholisme, kan men terecht verwachten dat hij zijn verslaving opgeeft. Als dat niet gebeurt, is er geen sprake van herstel en is administratieve vergeving door de gemeente evenmin mogelijk.

Oude Sporen 2014

